

การเตรียมความพร้อมเข้าสู่สภาวะสูงวัยของสตรีข้ามเพศในสังคมไทย

The Preparation of the Aging Transgender Women in Thai Society.

Received 1 September, 2022

Revised 21 May, 2023

Accepted 20 June, 2023

ภคพล เส้นขาว¹

Pakapon Senkhaw

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สภาวะสูงวัยของกลุ่มสตรีข้ามเพศในสังคมไทย ผลกระทบจากการเข้าสู่สภาวะสูงวัย และข้อเสนอแนะในการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สภาวะสูงวัย เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือ กลุ่มสตรีข้ามเพศจำนวน 11 คน ผลการศึกษาความพร้อมในการเข้าสู่สภาวะสูงวัยพบว่า กลุ่มเป้าหมายตระหนักถึงปัญหาสุขภาพ แต่ปัจจัยทางการเงินมีผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อการดูแลรักษาร่างกายของกลุ่มสตรีข้ามเพศในทุกวัย ส่วนในด้านเศรษฐกิจพบว่าส่วนใหญ่คำนึงถึงความสำคัญในการออมเงิน แต่มีปัญหาภาระด้านครอบครัว การวางแผนการใช้ชีวิต และอาชีพที่สร้างรายได้จำกัดและไม่มั่นคง ในด้านผลกระทบจากการเข้าสู่สภาวะสูงวัยด้านสังคม ส่วนใหญ่มองว่าตนเองไม่ได้รับผลกระทบเนื่องจากสังคมไทยมีการเปิดกว้างและยอมรับกลุ่มคนข้ามเพศมากขึ้น ข้อเสนอแนะต่อสตรีข้ามเพศมี 3 ประการคือ ควรมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม การสร้างภาคีเครือข่ายในระหว่างกลุ่มสตรีข้ามเพศ และการสร้างการยอมรับของครอบครัว ส่วนข้อเสนอแนะต่อภาครัฐคือ ภาครัฐควรสนับสนุนกฎหมายคู่ชีวิตในกลุ่มหลากหลายทางเพศ และการมีระบบประกันสุขภาพรวมไปถึงสวัสดิการของรัฐให้มีความครอบคลุมโครงสร้างพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของสตรีข้ามเพศ

คำสำคัญ: การเตรียมความพร้อม สภาวะสูงวัย สตรีข้ามเพศ สังคมไทย

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Lecturer, Sociology and Anthropology, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University
e-mail: Pakapon.s@ru.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to study: the preparation of the aging transgender women in Thai society, the effects of the aging transgender women in Thai society, and suggestions in the preparation of the aging transgender women in Thai society. It is qualitative research and collects data through in-depth interviews. The research target group was 11 transgender women. The preparation of the aging transgender women found that the target group was aware of health problems. Still, financial factors affected health care preparation among transgender women of all ages. As for the economy, it was found that most of them took into account the importance of saving money. However, there is a problem of family burdens, lifestyle planning, and occupations that generate limited and unstable income. Regarding the impact of entering the aging society, most targets revealed themselves as unaffected because Thai society is more open and accepting of transgender people. There were three recommendations for transgender women: more education should be undertaken, networking among transgender women, and establishing family acceptance. The recommendation to the government is that government should support the LGBT marriage law and have a health insurance system, as well as government welfare to cover the basics of life for transgender women.

Keyword: The Preparation, the aging, transgender women, Thai society

1. บทนำ

ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ ในปี 2548 (จุฬารัตน์ แสงทอง, 2560) องค์การสหประชาชาติได้นิยามคำว่า ผู้สูงอายุเอาไว้ว่า ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปถือได้ว่าเข้าสู่ช่วงสูงวัยโดยสมบูรณ์ (ชมพูนุท พรหมภักดี, 2556) โดยเฉพาะในสภาวะสังคมปัจจุบันที่มีการพัฒนาระบบสาธารณสุขให้ทันสมัยมากขึ้น ส่งผลให้คนในยุคปัจจุบันมีอายุยืนยาวกว่าคนยุคก่อน ยกตัวอย่างประชากรในทวีปยุโรป อายุขัยเฉลี่ยได้เพิ่มขึ้นไปอยู่ที่ 80 ปี (ทักษิณา ข่ายแก้ว, 2559) ในขณะที่โครงสร้างระบบสวัสดิการของประเทศไทยที่จะรองรับการใช้ชีวิตในวัยเกษียณของผู้สูงอายุมีไม่เพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการของผู้สูงวัยได้ทั้งหมด โดยอาจแบ่งรูปแบบสวัสดิการที่ผู้สูงวัยควรได้รับออกเป็นสวัสดิการสำหรับแรงงานในระบบ ในรูปแบบข้าราชการที่มีสวัสดิการที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุ (วีรยุทธ ลาสงยาง, 2557) ที่แม้จะไม่มากพอหากเปรียบเทียบกับสวัสดิการของข้าราชการ แต่ก็ทำให้รู้สึกได้ว่า ตนเองได้เตรียมพร้อมสำหรับการอยู่อาศัยภายหลังเกษียณอายุจากการทำงานได้บ้าง แต่นอกจากในสองกลุ่มแรก ยังพบว่า สำหรับผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระ ที่ขาดกองทุนรองรับหลังเกษียณอายุจากการทำงาน นอกจากเบี้ยสำรองเลี้ยงชีพของคนชราที่ได้รับต่อคนเพียง 600 บาทเท่านั้น หากหันไปมองผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 - 69 ปี อัตรา 700 บาท สำหรับผู้สูงอายุที่มีวัย 70 - 79 ปี อัตรา 800 บาท สำหรับผู้สูงอายุที่มีอายุ 80 - 89 ปี และอัตรา 1,000 บาทสำหรับอายุ 89 ปีขึ้นไป (รุจิราภรณ์ นาแข็งฤทธิ์, 2558) ซึ่งไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพและการรักษาพยาบาลในช่วงสูงวัย ดังนั้นจากสถานการณ์ข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า ระบบสวัสดิการสำหรับผู้สูงวัยในสังคมไทย ยังไม่เพียงพอ และไม่สามารถตอบสนองความต้องการต่อคนในสังคมไทยได้อย่างครบครัน ดังที่ประเทศที่ใช้ระบบรัฐสวัสดิการตอบสนองคนในประเทศ

อย่างไรก็ตาม สังคมไทยมีวัฒนธรรมการดูแลคนในครอบครัว ที่แตกต่างจากในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะแนวคิดในเรื่องความกตัญญูกตเวทิตา ทำให้วัฒนธรรมของสังคมไทยสามารถเข้ามารองรับภาระของช่องว่างการดูแลผู้สูงวัยอันเกิดจากความไม่พร้อมของรัฐ (พระวิฑูร ญาณธัมโม, 2555) แต่แนวคิดดังกล่าว ไม่สามารถใช้ได้กับกลุ่มเพศทางเลือกในสังคมไทย อันเนื่องมาจาก กฎหมายไทยในปัจจุบัน ยังไม่รองรับการใช้ชีวิตคู่ของกลุ่มเพศทางเลือกอย่างสมบูรณ์เหมือนดังการใช้ชีวิตคู่ของ เพศชายและเพศหญิง แม้ในรัฐธรรมนูญปัจจุบันจะรองรับความเท่าเทียมกันของคนไทยทุกคน โดยไม่แบ่งแยก เพศ เชื้อชาติ ศาสนา (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

ไทยพุทธศักราช 2560, 2565) ดังนั้นในการรับรองบุตรบุญธรรม หรือการอุ้มบุญจึงยังไม่ถูกต้องตามกฎหมายสำหรับคู่รักกลุ่มเพศทางเลือก

ในบรรดากลุ่มเพศทางเลือก หรือ LGBT อาจแยกย่อยได้เป็นกลุ่มใหญ่ดังต่อไปนี้ คือ เลสเบี้ยน เกย์ ไบเซ็กชวล และ คนข้ามเพศ แต่กลุ่มที่ถูกเลือกปฏิบัติมากที่สุด คือกลุ่มคนข้ามเพศ โดยเฉพาะกลุ่มสตรีข้ามเพศที่ประสบปัญหาการเลือกปฏิบัติ ทั้งในครอบครัว สถานที่ทำงาน และ สถานบันการศึกษา โดยไม่ได้รับการยอมรับให้สามารถประกอบอาชีพที่มีรายได้และสวัสดิการที่มั่นคง อย่างข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ (ภคพล เส้นขาว, 2563) นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงปัญหาสุขภาพของกลุ่มสตรีข้ามเพศ โดยพบว่าปัจจุบันขั้นตอนการข้ามเพศจากชายไปเป็นหญิงนั้น ต้องเริ่มต้นตั้งแต่วัยรุ่น ตั้งแต่การรับประทานฮอร์โมนเพศหญิงอย่างต่อเนื่อง แม้ภายหลังจะเข้าสู่กระบวนการผ่าตัดแปลงเพศแล้ว กลุ่มสตรีข้ามเพศก็ยังจำเป็นต้องรับฮอร์โมนเพศหญิงไปตลอดชีวิต โดยมีผลข้างเคียงทางสุขภาพ (รณภูมิ สามัคคีคารมย์, 2562) และในปัจจุบันสัดส่วนการข้ามเพศจากเพศชายไปเป็นเพศหญิง และเพศหญิงไปเป็นเพศชาย ปรากฏว่าเพศชายกลายเป็นเพศหญิงมีสัดส่วนที่สูงกว่า อันเนื่องมาจากการข้ามเพศจากชายมาเป็นหญิงมีกระบวนการที่สั้นกว่า และค่าใช้จ่ายที่ถูกกว่า ดังนั้นแม้ว่ากลุ่มสตรีข้ามเพศและชายข้ามเพศจะต้องได้รับฮอร์โมนตลอดชีวิตทั้งสองกลุ่ม แต่อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มที่มีจำนวนมากและได้รับผลกระทบมากที่สุดคือกลุ่มสตรีข้ามเพศ อันเป็นกลุ่มที่ต้องประสบปัญหาสุขภาพในวัยผู้สูงอายุ โดยไม่มีครอบครัวที่สมบูรณ์และถูกต้องตามกฎหมายมาดูแล ดังเช่น ผู้สูงวัยที่มีคู่ชีวิตเป็นผู้ชายและผู้หญิงตามปกติ

ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีความต้องการที่จะศึกษาการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ภาวะสูงวัย โดยเลือกกลุ่มสตรีข้ามเพศ อันเป็นกลุ่มที่ประสบปัญหาจากโครงสร้างสังคมที่รัฐยอมรับการมีอยู่ แต่ไม่รองรับการดูแลดังเช่นที่ดูแลกลุ่มประชากรคนไทยกลุ่มอื่นอย่างเท่าเทียม โดยเลือกสตรีข้ามเพศที่อยู่ในช่วงวัยที่แตกต่างกัน 4 กลุ่ม ดังต่อไปนี้ กลุ่มที่ 1 ช่วงวัยรุ่น อายุ 15 – 20 ปี กลุ่มที่ 2 ช่วงอายุ 20-40 ปี กลุ่มที่ 3 ช่วงอายุ 41-55 ปี และกลุ่มที่ 4 อายุ 56-59 ปี โดยในงานวิจัยจะแสดงให้เห็นว่า กลุ่มสตรีข้ามเพศในแต่ละช่วงวัย มีการเตรียมตัวรับมือกับการเกษียณอายุอย่างไร ทั้งด้านจิตใจ ด้านร่างกาย ด้านการเงินและด้านสังคม เพื่อให้สตรีข้ามเพศพร้อมในทุกด้านสำหรับการมีชีวิตอยู่ในช่วงสูงวัยอย่างมีความสุขมากที่สุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สภาวะสูงวัยของกลุ่มสตรีข้ามเพศในสังคมไทย
- 2.2 เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเข้าสู่สภาวะสูงวัยสตรีข้ามเพศในสังคมไทย
- 2.3 เพื่อเสนอแนะในการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สภาวะสูงวัยของสตรีข้ามเพศในสังคมไทย

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 3.1 ทราบถึงการเตรียมความพร้อมของกลุ่มสตรีข้ามเพศ ก่อนเข้าสู่สภาวะสูงวัย
- 3.2 นำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา SOC3078 (สังคมวิทยาสตรี)
- 3.3 ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มสตรีข้ามเพศ ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สภาวะสูงวัย

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมเข้าสู่สภาวะสูงวัยของสตรีข้ามเพศในสังคมไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาการเตรียมความพร้อมของกลุ่มสตรีข้ามเพศต่อการเข้าสู่สภาวะผู้สูงวัย และพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุของกลุ่มสตรีข้ามเพศ ทางด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม รวมทั้งการหาข้อเสนอแนะต่อกลุ่มสตรีข้ามเพศต่อการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สภาวะสูงวัย และหาข้อเสนอแนะต่อภาครัฐในการดูแลสวัสดิการของกลุ่มสตรีข้ามเพศ เพื่อให้กลุ่มสตรีข้ามเพศมีความมั่นคงและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เช่นเดียวกับผู้สูงวัยเพศชายและเพศหญิง

ขอบเขตด้านประชากร

ศึกษากลุ่มสตรีข้ามเพศ 4 กลุ่ม ดังต่อไปนี้ กลุ่มที่ 1 ช่วงวัยรุ่น อายุ 15 – 20 ปี กลุ่มที่ 2 ช่วงอายุ 20 - 40 ปี กลุ่มที่ 3 ช่วงอายุ 41-55 ปี และกลุ่มที่ 4 อายุ 56 - 59 ปี เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มสตรีข้ามเพศในประเทศไทย โดยใช้การเลือกตัวอย่างในลักษณะการสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอล หรือแบบลูกโซ่ (Snow Ball or Chain Sampling) โดยให้มีการแนะนำบุคคลที่เป็นสตรีข้ามเพศ ที่ต้องเตรียมพร้อมเข้าสู่สภาวะสูงวัย (รศรินทร์ เกรย์ และคณะ, 2559)

5. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

5.1 ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow' s Hierarchy Behavior)

จากทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้น ของอับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้เสนอทฤษฎีที่อธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ทุกคนว่าจะมีความต้องการแบ่งเป็น 5 ชั้นได้แก่ (เสกสรร สายสีเสดและคณะ, 2564)

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางกาย (physiological needs) เป็นความต้องการพื้นฐาน คือ อาหาร ที่พัก อากาศ ยารักษาโรค

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (safety needs) เป็นความต้องการที่เหนือกว่า ความต้องการเพื่อความอยู่รอด เป็นความต้องการในด้านความปลอดภัยจากอันตราย

ขั้นที่ 3 ความต้องการทางสังคม (social needs) เป็นความต้องการการยอมรับจากเพื่อน

ขั้นที่ 4 ความต้องการการยกย่อง (esteem needs) เป็นความต้องการการยกย่องส่วนตัว ความนับถือและสถานะทางสังคม

ขั้นที่ 5 ความต้องการให้ตนประสบความสำเร็จ (self – actualization needs) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล ความต้องการทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ

อย่างไรก็ตาม มีผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา พบว่า กลุ่มเพศทางเลือกนั้นมีความต้องการในขั้นที่ 2 ขั้นที่ 3 ขั้นที่ 4 และขั้นที่ 5 อยู่ในระดับสูง ส่วนความต้องการด้านร่างกายอยู่ในระดับปานกลาง ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาความต้องการพื้นฐานของผู้ชายข้ามเพศในประเทศไทย พบว่า ผู้ชายข้ามเพศร้อยละ 100 ต้องการความรักและความสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น (Belongingness and Love Needs) รองลงมา คือ ร้อยละ 93.3 ต้องการสภาพแวดล้อมในสังคมสถานที่ทำงาน สถานศึกษาที่มีความเป็นมิตรกับทุกเพศ ความต้องการได้รับการยอมรับนับถือ (Esteem Needs)

และต้องการที่จะได้พัฒนาตนเองไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเอง (Self- Actualization) ความต้องการการประสบความสำเร็จในชีวิตในเพศสภาพที่ตนเองเลือก ร้อยละ 86.7 ต้องการการยอมรับจากสังคม ครอบครัว หรือคนรอบข้าง โดยไม่มีเงื่อนไข (กนกพร อริยา, 2561)

5.2 แนวคิดการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สภาวะสูงวัย

การเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุต่าง ๆ ประกอบด้วย (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2562)

1. การเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ
2. การเตรียมความพร้อมด้านสังคม
3. การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ

5.2.1 การเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ

หมายถึง การมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีสุขภาพจิตที่ดี สามารถปฏิบัติหน้าที่ประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2562) งานวิจัยนี้ศึกษากลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในช่วง Generation Baby Boomer, X, Y และ Z ดังนั้น จึงนำเสนอการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพในช่วงวัยรุ่น และวัยทำงาน ดังนี้

วัยรุ่น (ช่วงอายุ 15 - 21 ปี) เตรียมความพร้อมโดยการเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิต การออกกำลังกาย ความฉลาดของอารมณ์และจิตใจในการปรับตัว (EQ) และฟื้นตัวหลังวิกฤต ความเสี่ยงในการใช้ชีวิต การเข้าถึงบริการปรึกษาแนะนำ การตรวจสุขภาพประจำปี และการฉีดวัคซีนป้องกันโรค

วัยทำงาน (ช่วงอายุ 21 - 59 ปี) เตรียมความพร้อมโดยการบริโภคอาหารที่ดี การออกกำลังกายที่ถูกต้องและเหมาะสม ไม่สูบบุหรี่ หรือดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือสิ่งเสพติด ตรวจสุขภาพประจำปี การจัดการกับความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ การป้องกันความเครียดจากการทำงาน การยอมรับกับความเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้และเท่าทันเทคโนโลยี การเตรียมการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ (Active Aging) สร้างทักษะการสร้างความสุขในการทำงาน (Happy Workplace) (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2562)

5.2.2 การเตรียมความพร้อมด้านสังคม

การเตรียมความพร้อมด้านสังคม เป็นการรับรู้และแสวงหาแนวทางในการทำให้ตัวเองมีความพร้อมทางด้านสังคม เช่น การเรียนรู้เพื่อเข้าสู่ช่วงวัยสูงอายุ การรู้สิทธิ การเข้าร่วมกิจกรรมรวมกลุ่ม เพื่อประโยชน์ของตนเองและผู้อื่น เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ การรู้สิทธิ การเข้าร่วมกิจกรรมรวมกลุ่มเพื่อประโยชน์ของตนเอง และผู้อื่นเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2562)

5.2.3 การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ

การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การมีความมั่นคงทางรายได้ การวางแผนทางการเงิน ทั้งการออมในรูปแบบต่าง ๆ และการลงทุน การมีเงินสำรองเพื่อไว้ใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน การบริหารจัดการทรัพย์สิน การจัดการหนี้สิน การทำงานที่เพิ่มรายได้ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากต้องมีค่าใช้จ่ายหลายประการ ทั้งค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ค่ารักษาพยาบาล ซึ่งสวนทางกับการมีรายได้ที่ลดลง เนื่องจากพันกณฑ์อายุการจ้างงาน หรือมีสภาพร่างกายไม่อำนวยในการประกอบอาชีพ โดยสามารถเตรียมได้ด้วยการทำงาน และการวางแผนทางการเงิน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2562)

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เป็นการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ซึ่งทำการทดสอบแบบสอบถามก่อนการใช้งานจริง โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบสุ่มตัวอย่าง (try-out) จำนวน 5 ชุด เมื่อมีความถูกต้องและความน่าเชื่อถือแล้ว จึงขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างกลุ่มสตรีข้ามเพศ โดยผู้วิจัยจะสุ่มตัวอย่างจากประชากรจำนวน 11 คน โดยสัมภาษณ์จากผู้ที่มีความสามารถให้ข้อมูลหลัก (key-informants) จากคำบอกเล่า (oral history)

6.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

ผู้วิจัยใช้การศึกษาเอกสารและสื่อสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง (documentary research) ต่างๆเป็นการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ หรือสร้างแบบสอบถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งใช้เป็นส่วนประกอบในกระบวนการวิเคราะห์และ

ประมวลผลข้อมูลในการศึกษาวิจัยส่วนต่อไปดังนี้ 1. หนังสือและรายงานทางวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ภาวะสูงวัยของกลุ่มสตรีข้ามเพศ 2. บทความจากสิ่งพิมพ์รายงานประจำปีวารสารและจุลสารต่างๆ 3. สำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหัวข้องานวิจัยทั้งในเรื่องความหลากหลายทางเพศและการเตรียมตัวเข้าสู่ภาวะสูงวัย 4. รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้ที่เคยทำการศึกษามาก่อน

7. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะใช้หลักการสามเส้า (Triangulation) ในการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ โดยใช้วิธีการดังนี้

7.1 เมื่อรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์ที่ได้จากการถอดเทปทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูล (editing) โดยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของผลการให้สัมภาษณ์

7.2 นำข้อมูลที่ได้ มาทำการวิเคราะห์โดยมีเทคนิคสำคัญดังนี้

7.2.1 การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and taxonomy) เป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกให้เป็นระบบ

7.2.2 การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (analytic induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้ไปเทียบเคียงหรือเปรียบเทียบกับเหตุการณ์อื่น เพื่อหาความเหมือนและความแตกต่างกันที่เกิดขึ้น เช่น เปรียบเทียบหน่วยงานหนึ่งกับอีกหน่วยงานหนึ่งที่ประสบผลสำเร็จทางการบริหาร เป็นต้น

7.2.3 การเปรียบเทียบเหตุการณ์ (Constant comparison) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาเทียบเคียงหรือเปรียบเทียบกับเหตุการณ์อื่น เพื่อหาความเหมือนและความแตกต่างกันที่เกิดขึ้น เช่น เปรียบเทียบหน่วยงานหนึ่งกับอีกหน่วยงานหนึ่งที่ประสบผลสำเร็จทางการบริหาร เป็นต้น

7.2.4 การวิเคราะห์สาเหตุและผล (cause and effect analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้เห็นว่าผลมาจากเหตุ หรือวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น ย้อนกลับมาให้เห็นว่าเกิดมาจากเหตุปัจจัยใดบ้าง หรือวิเคราะห์เหตุไปหาผล คือ วิเคราะห์ให้เห็นว่าเมื่อเหตุนี้เกิดขึ้น ได้นำไปสู่ผลอย่างไรบ้าง

8. ผลการวิจัย

8.1 ด้านแนวทางการเตรียมความพร้อมก่อนการเข้าสู่ภาวะสูงวัยของกลุ่มสตรีข้ามเพศในสังคมไทยด้านสุขภาพ

ช่วงอายุ 15 – 20 ปี ส่วนใหญ่มองว่ายังเป็นเรื่องที่ไกลตัว มีเพียงคนเดียวที่มองว่าควรมีรายได้เสริมรองรับและคุ้มครองตัวเองด้านสุขภาพเมื่อมีอายุที่มากขึ้น เพราะสวัสดิการของรัฐอาจไม่ดูแลครอบคลุม

ช่วงอายุ 21 - 40 ปี พบว่ามีเพียงคนเดียวที่มีความสามารถในการเตรียมตัวด้านสุขภาพเมื่อเข้าสู่ภาวะสูงวัยอย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุด ส่วนที่เหลือไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพที่มากพอ

ช่วงอายุ 41 - 55 ปี พบว่าได้หามาตรการที่มีการเตรียมตัวเมื่อเข้าสู่ภาวะสูงวัยด้านสุขภาพอย่างเป็นรูปธรรมเพียงคนเดียวจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์จำนวน 2 คน

ช่วงอายุ 56 - 59 ปี หนึ่งในสองคนมีการออมที่ดีแต่ยังคงกังวลใจว่าอาจจะไม่เพียงพอ ส่วนอีกคนไม่มีความกังวลใจเพราะตนเองรับราชการ มีสวัสดิการภาครัฐที่เพียงพอ

8.2 ด้านแนวทางการเตรียมความพร้อมก่อนการเข้าสู่ภาวะสูงวัยของกลุ่มสตรีข้ามเพศในสังคมไทยด้านเศรษฐกิจ

ช่วงอายุ 15 – 20 ปี พบว่ามีเพียงคนเดียว ที่เห็นความสำคัญในการออม โดยใช้ความสามารถที่มีมาเป็นทุนสร้างอาชีพเพื่อหารายได้เสริมและสนใจในการลงทุนต่อยอดทางการเงินในอนาคต ส่วนอีกสองคนพบว่ายังไม่มีการออม เนื่องจากคนกลุ่มนี้มีอายุที่ยังน้อยและยังอยู่ในวัยศึกษา ดังนั้นการให้ความสนใจเรื่องการออมเงินยังมองเป็นเรื่องในอนาคต

ช่วงอายุ 21 - 40 ปี พบว่ามีการออมเพื่อสร้างความพร้อมในทางด้านเศรษฐกิจเพียง 2 คนจากจำนวน 4 คน โดยคนที่มีการออมเงินทั้ง 2 คน มีรูปแบบแบบการออมที่แตกต่างกัน คือออมโดยการซื้อทองคำ และออมโดยนำเงินมาลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ ส่วนอีก 2 คนที่ให้สัมภาษณ์พบว่าไม่มีการออมเงินเนื่องจากประสบปัญหาทางด้านรายได้ อันเนื่องมาจากสภาวะโควิด

ช่วงอายุ 41- 55 ปี พบว่ามีการออมเพียงคนเดียว โดยวิธีการที่ใช้คือการออมเงิน และการซื้อประกันชีวิตเก็บไว้ ส่วนอีกคนที่เหลือพบว่าไม่มีการออม

ช่วงอายุ 56 - 59 ปี พบว่ามีคนเดียวที่มีความมั่นคงในชีวิตเนื่องจากรับราชการมีเงินเกษียณอายุราชการมารองรับและอีกทั้งยังมีการออมเงินในระหว่างที่ทำงาน คนที่เหลือพบว่าไม่มี

การออมอันเนื่องจากคู่รักโก่งทรัพย์สิ้นไปและไม่สามารถฟ้องร้องได้เนื่องจากไม่มีกฎหมายสมรสเท่าเทียมหรือคู่ชีวิตรองรับ

8.3 ด้านผลกระทบจากการเข้าสู่สภาวะสูงวัยด้านเศรษฐกิจ

พบว่าช่วงอายุ 15 – 20 ปี ทั้ง 3 คนไม่มีผลกระทบ เพราะยังอยู่ในวัยศึกษายังได้รับการดูแลจากครอบครัวและยังมองว่าการหารายได้ยังเป็นเรื่องไกลตัว ด้านสุขภาพมองว่าไม่กังวล เพราะอายุยังน้อยจึงไม่มีผลกระทบใดใด

ช่วงอายุ 21- 40 ปี มีเพียงคนเดียวที่ไม่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจเนื่องจากเป็นคนที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในการทำงานและมีรายได้ที่ค่อนข้างสูง

ช่วงอายุ 41 – 55 ปี มีเพียงคนเดียวที่ไม่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ ส่วนอีกคนพบว่าตนมีแนวโน้มที่จะมีผลกระทบเนื่องจากการใช้ชีวิตที่อาจส่งผลให้ประสบกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจในอนาคต โดยมีภาระที่ต้องดูแลค่าจุนครอบครัวทำให้ขาดการออม

ช่วงอายุ 56 – 59 ปี ผู้วิจัยพบว่ามีเพียงคนเดียวที่ไม่มีความกังวลว่าจะมีผลกระทบในภายหน้าทางด้านเศรษฐกิจจากการเข้าสู่สภาวะสูงวัย ทั้งนี้เนื่องจากรับราชการครูจึงมีสวัสดิการจากการรับราชการเมื่อเกษียณอายุ และมีเงินออม อีกทั้งยังมีอสังหาริมทรัพย์สำหรับอยู่อาศัย และรถยนต์ ส่วนอีกคนหนึ่งมองว่าตนมีแนวโน้มที่จะได้รับผลกระทบและประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจในภายหน้า ทั้งนี้เนื่องจากโดนคนรักที่คบกันมานานโกงเงินไปจนหมดตัว และเนื่องจากอยู่ในช่วงสูงวัยแล้ว โอกาสที่จะสะสมเงินอีกครั้งจึงเป็นเรื่องยาก

8.4 ด้านผลกระทบจากการเข้าสู่สภาวะสูงวัยด้านสุขภาพ

ช่วงอายุ 15 – 20 ปี ไม่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสุขภาพเนื่องจากยังอยู่ในขั้นตอนการข้ามเพศและอายุยังน้อย

ช่วงอายุ 21 – 40 ปี ได้รับผลกระทบจากปัญหาสุขภาพที่มาตามวัย และได้รับผลกระทบจากปัญหาสุขภาพอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงเพศสภาพ

ช่วงอายุ 41- 55 ปี พบว่าทั้งสองคนได้รับผลกระทบจากปัญหาสุขภาพที่มาตามวัย และปัญหาสุขภาพอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงเพศสภาพ

ช่วงอายุ 56 – 59 ปี ทั้งสองคนได้รับผลกระทบจากปัญหาสุขภาพที่มาตามวัยและปัญหาสุขภาพอันเกิดจากขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงเพศสภาพ

8.5 ด้านผลกระทบจากการเข้าสู่ภาวะสูงวัยด้านสังคม

ช่วงอายุ 15 – 20 ปี ไม่ได้รับผลกระทบเนื่องจากครอบครัวให้การยอมรับและสังคมเปิดกว้างในด้านความหลากหลายทางเพศ

ช่วงอายุ 21 – 40 ปี ไม่ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน แต่มี 1 คนที่ได้รับผลกระทบจากครอบครัวที่ไม่ให้การยอมรับ เนื่องจากครอบครัวนับถือศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด

ช่วงอายุ 41 – 55 ปี และช่วงอายุ 56 – 59 ปี ไม่ได้รับผลกระทบในปัจจุบัน แม้จะเคยไม่ได้รับการยอมรับในอดีต แต่เมื่อสังคมเปิดกว้างมากขึ้นปัญหาที่คลี่คลาย

สำหรับข้อเสนอแนะและแนวทางในการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ภาวะสูงวัยของกลุ่มสตรีข้ามเพศในสังคมไทย แบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วนคือ ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มสตรีข้ามเพศและข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐ

8.6 ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มสตรีข้ามเพศ

ช่วงอายุ 15 – 20 ปี เสนอแนะต่อครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นกลุ่มสตรีข้ามเพศให้เปิดกว้าง ยอมรับสนับสนุนทางการศึกษา และไม่ปิดกั้นการแสดงออก

ช่วงอายุ 21 – 59 ปี เสนอแนะให้กลุ่มสตรีข้ามเพศเห็นความสำคัญกับการศึกษามาเป็นอันดับแรก ประการต่อมาควรให้ความสำคัญกับการออม และรู้จักต่อยอดนำไปลงทุนเพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้น สร้างสมดุลในการใช้ชีวิตและเก็บออมไว้ใช้ยามจำเป็น ทั้งนี้เนื่องจากยังอยู่ในช่วงวัยแรงงาน นอกจากนั้นก็ให้ความสำคัญกับการสร้างภาคีเครือข่ายในระหว่างกลุ่มสตรีข้ามเพศด้วยกัน

8.7 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐ สามารถสรุปข้อเสนอแนะจากทุกช่วงวัยเป็น 2 ประเด็น

ประเด็นที่หนึ่ง รัฐควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนกฎหมายสมรสเท่าเทียมหรือพระราชบัญญัติคู่ชีวิตโดยเร็ว อันเนื่องมาจากที่ผ่านมากลุ่มสตรีข้ามเพศจำนวนมากที่ไม่สามารถวางแผนการเตรียมความพร้อมกับคนรักได้ จึงทำให้บั้นปลายไม่สามารถที่จะมีทรัพย์สินที่เกิดจากการลงทุนและประกอบอาชีพกับคู่รักของตนได้

ประเด็นที่สอง รัฐควรให้ความสำคัญกับระบบสุขภาพของสตรีข้ามเพศ ที่ค่อนข้างเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาสุขภาพ ทั้งจากโรคร้ายตามวัยและโรคร้ายที่เป็นผลกระทบจากขั้นตอนการข้ามเพศ รวมไปถึงระบบการอนุบาลผู้สูงวัย อาทิ บ้านพักคนชราที่ครอบคลุมผู้สูงวัยทุกกลุ่ม ในราคาที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้

9. อภิปรายผลการวิจัย

9.1 วิถีชีวิตของสตรีข้ามเพศในสังคมไทย

ผลข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มสตรีข้ามเพศของกรณีศึกษาสามารถอภิปรายวิถีชีวิตของสตรีข้ามเพศได้เป็นสองประเด็นหลัก ๆ ได้แก่ วิถีการใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัว และ วิถีชีวิตหลังจากเปิดเผยตัวตน

9.1.1 วิถีการใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัว

วิถีการใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวมีความแตกต่างกันไปตามช่วงอายุ โดยสตรีข้ามเพศในช่วงอายุ 15 – 20 ปี จะยอมรับและเปิดเผยตนเองต่อครอบครัวเร็วกว่าสตรีข้ามเพศในช่วงอายุอื่น ๆ ทำให้ได้ดำเนินชีวิตในวิถีของสตรีข้ามเพศทั้งการแต่งหน้า แต่งตัวและแสดงออก ตั้งแต่ยังเป็นวัยรุ่นซึ่งยังอยู่ในวัยพึ่งพาผู้ปกครอง อย่างไรก็ตามเรื่องการผ่าตัดหน้าอกและผ่าตัดแปลงเพศยังไม่เกิดขึ้นในช่วงวัยนี้ เนื่องจากอายุยังน้อยและเป็นกลุ่มที่ยังไม่มีรายได้ (พงศธร เจียรศิริ, 2561) อิทธิพลหลักที่ส่งผลต่อการเลือกดำเนินชีวิตคือ คนในครอบครัวและเพื่อน โดยครอบครัวมีผลต่อการแสดงออกทางเพศภาวะ ช่วงวัยนี้เป็นช่วงอายุที่ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงและยังไม่ได้ทำการผ่าตัดศัลยกรรมใดๆ แต่เริ่มปรับตัวในเรื่องการแสดงออกทางเพศด้านการแต่งกาย มีการใช้เครื่องสำอาง เครื่องประดับตกแต่งร่างกายที่ทำให้ดูเป็นผู้หญิง เช่น เสื้อผ้า วิคผม ขนตาปลอม เป็นต้น โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบริบททางสังคมรอบข้าง ในขณะเดียวกันก็ยังมี การปรับตัวทางสรีระโดยอาศัยการกินฮอร์โมนเพศหญิง ที่มีความนิยมเป็นอย่างยิ่งของกลุ่มเป้าหมาย

ในช่วงอายุ 21 – 40 ปี กลุ่มเป้าหมายต้องปิดบังตัวตนไว้ระยะหนึ่ง แล้วตัดสินใจเปิดเผยตัวตนต่อครอบครัวเมื่อเข้าสู่วัยทำงาน สามารถเลี้ยงดูตนเองรวมถึงครอบครัวได้ ทำให้วิถีชีวิตในขณะที่ยังอยู่ในการดูแลของครอบครัวไม่ได้ใช้ชีวิตในแบบที่ตนเองต้องการจะเป็น ต้องปกปิดความลับกับครอบครัวมาโดยตลอด แต่เมื่อทำมาหาเลี้ยงชีพได้ ก็ตัดสินใจเปิดเผยจนในที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตที่พบว่า ในช่วงวัย 31 – 40 ปี กะเทย เริ่มได้รับการยอมรับจากครอบครัวและสังคมมากขึ้น อันเป็นผลมาจากความรับผิดชอบที่จะต้องมีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ในการประกอบอาชีพและบางรายก็ได้เปลี่ยนสถานะเป็นหัวหน้าครอบครัว ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพสรีระทางร่างกายที่ได้แสดงออกถึงความเป็นสตรีข้ามเพศไปแล้ว (พงศธร เจียรศิริ, 2561)

ขณะที่ช่วงอายุ 41 - 55 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ต้องใช้ชีวิตแบบปกปิดครอบครัวมานานเกือบทั้งชีวิต บางรายถึงขั้นต้องยอมอุปสมบท และแต่งงาน มีบุตร เนื่องจากทำเพื่อบุพการี บางรายต้องเก็บความเป็นสตรีข้ามเพศไว้ในใจไม่สามารถแสดงออกได้มากเนื่องจากสถานะในสังคมที่ถูกมองว่าไม่เหมาะสม การใช้ชีวิตแบบสตรีข้ามเพศในครอบครัวเป็นเรื่องที่ไม่ได้เกิดขึ้นเลยในบางกรณีศึกษา ผลเช่นนี้เกิดขึ้นในลักษณะเดียวกับการศึกษาของ พงศธร เจียรศิริ (2561, หน้า 22) ที่พบว่า กลุ่มสตรีข้ามเพศในช่วงอายุ 41 - 50 ปี ส่วนใหญ่มีความทรงจำที่ไม่ดีเกี่ยวกับครอบครัวและสังคมในการดำเนินชีวิตตามเพศวิถีของกะเทย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง Trans women and aging: A qualitative study ของ Martha B. L. (2013, pp. 86-87) ศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ของสตรีข้ามเพศอายุ 55 ปีขึ้นไป ที่พบว่าสตรีข้ามเพศถูกเลือกปฏิบัติและถูกคุกคามตลอดชีวิต ทั้งในครอบครัว ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด การจ้างงาน และสภาพแวดล้อมทางสังคมซึ่งมีผลต่อความปวดร้าวทางจิตใจ

9.1.2 วิถีชีวิตหลังเปิดเผยตัวตน

ข้อค้นพบประการหนึ่งจากวิถีชีวิตหลังการเปิดเผยตัวตนต่อครอบครัวของสตรีข้ามเพศที่นอกเหนือจากช่วงอายุที่แตกต่างกันแล้วยังพบปัจจัยด้าน เชื้อชาติ และศาสนา ก็มีผลอย่างมากต่อการยอมรับของครอบครัว จนทำให้สตรีข้ามเพศบางคนไม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวได้อีกหลังจากเปิดเผย

ประเด็นแรกคือ ปัจจัยด้านความเคร่งครัดในหลักศาสนาของครอบครัวอิสลาม ส่งผลให้สตรีข้ามเพศเผชิญกับวิถีชีวิตที่ยากลำบากกว่ากลุ่มสตรีข้ามเพศกลุ่มอื่นในช่วงวัยเดียวกันจนแม้กระทั่งเข้าสู่วัยทำงาน จะเห็นได้ว่ากรณีศึกษาในวัย 21 - 40 ปี ซึ่งเป็นวัยที่สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ รายอื่นยังมีโอกาสได้ดูแลครอบครัวหลังจากเปิดเผยตัวตนแล้ว แต่สำหรับกรณีศึกษาที่นับถือศาสนาอิสลาม ยังคงถูกต่อต้านจากครอบครัว ไม่ยอมรับแม้ว่าจะพยายามส่งเสียเลี้ยงดูบุพการีก็ตาม ทำให้ตนเองต้องออกจากครอบครัวจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากกรณีของสตรีข้ามเพศชาวมาเลเซีย ที่ชื่อ นูร์ ซาญัต ซึ่งต้องหลบหนีออกจากประเทศเนื่องจากสวมชุดบาจุงรุง ซึ่งเป็นชุดประจำชาติแขนยาวของผู้หญิงเชื้อสายมาเลย์ ในพิธีทางศาสนาที่เธอจัดขึ้นเป็นการส่วนตัวในปี 2018 ในสายตาของทางการมาเลเซีย นูร์ ซาญัต เป็นผู้ชาย และภายใต้กฎหมายอิสลาม ผู้ชายไม่สามารถแต่งกายในชุดของผู้หญิงได้ปัญหาดังกล่าวทำให้ นูร์ ซาญัต ได้รับสถานะผู้ลี้ภัย และได้รับอนุญาตจากทางการไทยให้เดินทางไปลี้ภัยในประเทศออสเตรเลีย (บีบีซี นิวส์, 2564) ดังนั้น อาจ

กล่าวได้ว่ากลุ่มสตรีข้ามเพศที่เกิดขึ้นในครอบครัวของศาสนาอิสลามถือได้ว่ามีความยากลำบากในการดำเนินชีวิตมากที่สุดกว่าได้ สตรีข้ามเพศมีความพยายามที่จะตอบสนองความต้องการในขั้นของตนเองตามทฤษฎีของ อับราฮัม มาสโลว์ในขั้นสูงได้แก่ ขั้นที่ 4 ความต้องการการยกย่อง (esteem needs) เป็นความต้องการการยกย่องส่วนตัว ความนับถือและสถานะทางสังคม และ ขั้นที่ 5 ความต้องการให้ตนประสบความสำเร็จ (self – actualization needs) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล ความต้องการทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ (เสกสรร สายสีสอดและคณะ, 2564) สอดคล้องกับผลการศึกษาค้นข้ามเพศกลุ่มชายข้ามเพศใน งานวิจัยของ กนกพร อริยา (กนกพร อริยา, 2561) ที่พบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ร้อยละ 93.3 ต้องการสภาพแวดล้อมในสังคมสถานที่ทำงาน สถานศึกษาที่มีความเป็นมิตรกับทุกเพศ ความต้องการได้รับการยอมรับนับถือ (Esteem Needs) และ ต้องการที่จะได้พัฒนาตนเองไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเอง (Self – Actualization) ความต้องการการประสบความสำเร็จในชีวิตในเพศสภาพที่ตนเองเลือก และร้อยละ 86.7 ต้องการ การยอมรับจากสังคม ครอบครัว หรือคนรอบข้าง โดยไม่มีเงื่อนไข

ประเด็นที่สองคือ วัฒนธรรมตามเชื้อชาติ ในครอบครัวที่ยึดมั่นในวัฒนธรรมดั้งเดิมของครอบครัว เช่น ครอบครัวคนจีน จะให้ความสำคัญกับการมีลูกชายเป็นอย่างมาก เช่นเดียวกับกรณีของ แอน จักรพงษ์ จักรจุฑาธิบดี ซึ่งเกิดมาในครอบครัวคนจีนเช่นเดียวกัน ก็ได้พิสูจน์ให้สังคมเห็นและยอมรับในความสามารถของสตรีข้ามเพศ ว่าสามารถประสบความสำเร็จได้เหมือนกับเพศอื่น (ณรงค์ อนุรักษ์ และคณะ, 2564)

ประเด็นที่สาม ช่วงวัย 41 - 55 ปีขึ้นไป กับวิถีที่ยากลำบากในการใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัว พบว่า กรณีศึกษาในช่วงวัยนี้ต้องเผชิญกับความยากลำบากในการใช้ชีวิตเป็นสตรีข้ามเพศในครอบครัวมากที่สุด เนื่องด้วยเติบโตมาในยุคสมัยที่ไม่ได้ให้การยอมรับมากนัก บางรายถึงขั้นไม่ได้เปิดเผยตัวตนจนกระทั่ง พ่อแม่ เสียชีวิต ส่วนใหญ่จะมีปัญหากับพ่อมากกว่าแม่ ทำให้บางรายมีโอกาสได้ใช้ชีวิตกับแม่หลังจากพ่อเสียชีวิต หรือพ่อแม่แยกทางกัน ส่วนอีกรายมีปัญหาในการเข้าสังคม หลายอาชีพไม่สามารถเปิดเผยได้ ทำให้ต้องใช้ชีวิตแบบสตรีข้ามเพศที่ไม่อาจแต่งหญิงได้เหมือนคนอื่นเพราะหากเปิดเผยจะไม่ได้รับการยอมรับและการปฏิบัติที่ดี สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของมูลนิธิเพื่อสิทธิและความเป็นธรรมทางเพศ ในโครงการเพศวิถีที่หลากหลายในความหมายของครอบครัว ที่พบว่า คนข้ามเพศร้อยละ 38 ถูกกระทำความรุนแรงในเชิงโครงสร้างสังคม และวัฒนธรรม โดยพื้นที่ที่กระทำความรุนแรงมากที่สุด คือ สถาบันครอบครัว รองลงมาเป็น

สถาบันการศึกษา และสุดท้ายคือที่ทำงาน รูปแบบความรุนแรงที่พบมากที่สุด คือ ความรุนแรงทางวาจา อาทิ การตำหนิ การพูดจาเสียดสี ประชดประชันโดยพาดพิงอัตลักษณ์ทางเพศ (รัตนวัฒน์ จันทร์อำนวยสุข, 2561)

9.2 การเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ

ในทางการแพทย์พบว่า สตรีข้ามเพศเป็นกลุ่มคนที่เสี่ยงต่อปัญหาทั้งด้านสุขภาพกาย และสุขภาพจิต โดยเกิดจากหลายปัจจัย เช่น ครอบครั้ว สังคม และการได้รับการยอมรับ เช่น ในโรงเรียน มหาวิทยาลัย ที่ทำงาน นอกจากนี้ ในช่วงวัยที่ 20 -30 ปีที่ผ่านมาพบว่ากลุ่มสตรีข้ามเพศมีค่าเฉลี่ย อายุสั้น เพราะใช้ฮอร์โมนผิดชนิดหรือผิดวิธี เช่น การรับประทานยาคุมกำเนิดในปริมาณมากโดยไม่ได้อยู่ในการดูแลของแพทย์ ทำให้ได้รับฮอร์โมน เอสทราดิออล เอสตาไดออล ซึ่งเสี่ยงต่อการเป็นโรคหลอดเลือด (องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย, 2564) ซึ่งจากการศึกษาก็พบว่ากลุ่มเป้าหมาย มีการรับฮอร์โมนดังกล่าว โดยในกลุ่มที่อายุน้อย ครอบครั้วยอมรับ มีโอกาสได้พบแพทย์และรับยาอย่างถูกวิธี

จากการศึกษาพบว่าปัญหาการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพของคนข้ามเพศไม่ว่าจะอยู่ในช่วงอายุใด ส่วนใหญ่ตระหนักถึงปัญหาสุขภาพ แต่มีข้อจำกัดทางการเงินที่เป็นอุปสรรคสำคัญ ที่ใช้ในการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพเมื่อเข้าสู่ภาวะสูงวัย ฐานะทางเศรษฐกิจจึงกลายเป็นปัจจัยที่สำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รณภูมิ สามัคคีคารมย์ (รณภูมิ สามัคคีคารมย์, 2562) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้ยาฮอร์โมนในกลุ่มนักศึกษาสาวประเภทสองในมหาวิทยาลัย กำกับรัฐและเอกชน พบว่า การรับรู้ความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจทั้งในด้านบวกและด้านลบของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชนมีผลไม่แตกต่างกัน แต่ผลกระทบทางด้านจิตใจและสถานะต่างกัน

9.3 การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ

ในภาพรวมส่วนใหญ่คำนึงถึงความสำคัญในการออมเงิน โดยแต่ละคนแม้มีแนวคิดและวิธีการออมแตกต่างกัน แต่มีวัตถุประสงค์ของการออมใน 4 ส่วนได้แก่ 1) ออมเพื่อกรณีฉุกเฉิน 2) ออมเพื่อตามฝัน 3) ออมเพื่อการเกษียณ 4) ออมเพื่อการลงทุน และในรายที่ขาดการออมก็มีความคิดที่จะออมแต่ติดที่มีปัญหาและอุปสรรคเข้ามาเป็นตัวแปรในด้านลบ ไม่ว่าจะเป็นภาระด้านครอบครั้ว หรือปัญหาจากการใช้ชีวิตของสตรีข้ามเพศเองที่ขาดการวางแผนอย่างรอบคอบ ทำให้ส่งผลกระทบด้านลบต่อการออมคือไร้ซึ่งการออม นอกจากนั้นผู้วิจัยพบว่าอาชีพที่สร้างรายได้

ค่อนข้างที่จะมีข้อจำกัด ทำให้รายได้ไม่มั่นคง ในจุดนี้สอดคล้องกับบุษกร สุริยสาร ศึกษาเรื่อง
อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย (บุษกร สุริยสาร, 2557) พบว่า กลุ่มผู้มีความหลากหลาย
ทางเพศในประเทศไทยยังคงเผชิญกับการตีตราและการเลือกปฏิบัติในชีวิตการทำงานและ
การศึกษา แต่บุคคลที่มีการแสดงออกทางเพศที่แตกต่างอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนข้ามเพศ
เป็นกลุ่มที่ต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติและกีดกันที่รุนแรงที่สุด ส่งผลให้ขาดโอกาสทางการศึกษา
การทำงานและการใช้ชีวิต

9.4 การเตรียมความพร้อมด้านสังคม

จากการศึกษาพบว่ามียุทธศาสตร์เป้าหมายรายหนึ่งที่มีการเตรียมความพร้อมด้านสังคมเพื่อ
เข้าสู่ภาวะสูงวัย โดยการจดทะเบียนสมรสกับเพื่อนสนิทต่างเพศเพื่อพึ่งพาอาศัยเมื่อเข้าสู่ภาวะสูงวัย
เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายรองรับการแต่งงานของคนเพศเดียวกัน และจะทำให้ไร้ซึ่งสิทธิ
หน้าที่อันพึงมีพึงได้ตามกฎหมายหลายประการเฉกเช่นเดียวกับคู่สมรสต่างเพศตามปกติ ดังนั้น
กลุ่มเป้าหมายจึงต้องการให้มีกฎหมายสมรสเท่าเทียมที่สามารถใช้บังคับให้เกิดความเสมอภาคโดย
ไม่ว่าจะเป็นเพศใด ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของเฉลิมขวัญ เมฆสุข และ พิทักษ์ ศิริวงศ์ (เฉลิมขวัญ
เมฆสุข และ พิทักษ์ ศิริวงศ์, 2561) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความหมาย รูปแบบ และความต้องการ
ของการใช้ชีวิตคู่ การสร้างครอบครัวและการเลี้ยงดูบุตรของคนข้ามเพศจากชายเป็นหญิงที่ผ่าตัดแปลง
เพศแล้วและเปิดเผยตนเองว่าเป็นคนข้ามเพศ ซึ่งกรณีศึกษาต้องพบกับปัญหาสถานภาพของคู่ชีวิตที่ไม่มี
กฎหมายรับรอง ส่งผลให้ครอบครัวคนข้ามเพศไม่ได้รับสิทธิพื้นฐานและการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม

เมื่อวิเคราะห์ความต้องการที่จะมีครอบครัวโดยให้มีการยอมรับการสมรสตามกฎหมาย
ของสตรีข้ามเพศนั้น ตามทฤษฎีของอับราฮัม มาสโลว์ นั้น อยู่ในขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย
(safety needs) เป็นความต้องการที่เหนือกว่า ความต้องการเพื่อความอยู่รอด เป็นความต้องการใน
ด้านความปลอดภัยจากอันตราย ซึ่งหมายถึง การแก้ไขปัญหาชีวิตคู่ที่ไม่มั่นคง เนื่องจากแต่งงานกัน
ตามกฎหมายไม่ได้ เป็นเจ้าของมรดกร่วมหรือกู้ยืมเงินร่วมกันไม่ได้เนื่องจากไม่ใช่ญาติทางสายเลือด
หรือบางครั้งอาจหมายถึงการลงชื่อยินยอมการผ่าตัดให้กันไม่ได้ เมื่อต้องรักษาสุขภาพ เนื่องจาก
ไม่ใช่ญาติ แม้ว่าจะเป็นคู่รักที่มีสายสัมพันธ์แน่นแฟ้นเพียงใดก็ตาม ดังนั้นประเด็นการเตรียมความ
พร้อมด้านสังคม ทั้งในแง่ของสิทธิ และสวัสดิการจึงเป็นหน้าที่ของรัฐ ที่อาจต้องให้ความสนใจมาก
ขึ้น เพื่อให้ประชาชน ทุกเพศ ได้รับการปฏิบัติ และการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง
ดังเช่นในบางประเทศ ตัวอย่าง เช่น ในเดนมาร์ก เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม และสหราชอาณาจักร ที่

รัฐบาลสนับสนุนสิทธิความเท่าเทียมกันของกลุ่มคนข้ามเพศ กะเทยพบว่าพวกเขาสามารถแต่งงานได้อย่างถูกกฎหมาย มีความก้าวหน้าทางอาชีพ มีส่วนร่วมในสวัสดิการทางสังคม และได้รับการคุ้มครองทางกฎหมาย (Jutathorn Pravattiyagul, 2018)

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร อริยา. (2561). *การศึกษาความต้องการพื้นฐานของผู้ชายข้ามเพศในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2562). *เด็กรู้เตรียมพร้อม ก่อนสูงวัย*. กรุงเทพมหานคร: บริษัททอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- จุฑารัตน์ แสงทอง. (2560). สังคมผู้สูงอายุ (อย่างสมบูรณ์). *วารสารกึ่งวิชาการ*, 38(1), 5-28.
- เฉลิมขวัญ เมฆสุข และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2561). คนข้ามเพศ : การใช้ชีวิตคู่ การสร้างครอบครัว และการเลี้ยงดูบุตร. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย*, 10(1), 37-51.
- ชมพูนุท พรหมภักดี. (2556). การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย. *บทความวิชาการ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา*, 3(16), 1-23.
- ณรงค์ อนุรักษ์ และคณะ. (2564). ภาพลักษณ์สตรีข้ามเพศในประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์ และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(7), 254 - 269.
- ทักษิณา ช่างแก้ว. (2559). งานวิจัยชี้การแพทย์ที่ก้าวหน้าจะช่วยให้คนเรามีอายุขัยเฉลี่ยสูงขึ้นแต่จะไม่เกิน 100 ปี . สืบค้นจาก <https://www.voathai.com/a/lifespan-duration-tk/3543685.html>
- ปีปีชี นิวัส. (2564). LGBT: หญิงข้ามเพศชาวมาเลเซียเผยต้องลี้ภัยเพราะเลือกเกิดไม่ได้. สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/international-59349965>
- บุษกร สุริยสาร. (2557). *อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: องค์การแรงงานระหว่างประเทศ.

- พงศธร เจียรศิริ. (2561). *โครงการออกแบบเครื่องประดับที่เสริมสร้างความมั่นใจและภาพลักษณ์ที่ดีให้กับกลุ่มคนข้ามเพศ (กะเทย)*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร.
- พระวิฑูร ญาณธัมโม. (2555). *ศึกษาพฤติกรรมด้านความกตัญญูต่อบิดาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านหนองช้าง ตำบลเขาวงกต จังหวัดร้อยเอ็ด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- ภคพล เส้นขาว. (2563). การเลือกปฏิบัติต่อสตรีข้ามเพศในสังคมไทย. *วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์*, 39 (1), 149-168.
- รณภูมิ สามีคศิริการมย์. (2562). พฤติกรรมการใช้ยาฮอร์โมนในกลุ่มนักศึกษาสาวประเภทสองในมหาวิทยาลัยกำกับรัฐและเอกชน. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย*, 15(1), 48-66.
- รศรินทร์ เกรย์ และคณะ. (2559). *คุณภาพชีวิตต่างวัยของผู้มีงานทำ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2565). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2564)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- รัตนวัฒน์ จันทน์อำนวยสุข. (2561). *การเคารพคนข้ามเพศเปรียบเทียบกับ การเกลียดกลัวคนข้ามเพศในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายเพื่อนกะเทยไทย.
- รุจิราภรณ์ นาแข็งฤทธิ์. (2558). *ความเป็นธรรมของระบบเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเขตเมืองและเขตชนบท*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- วีระยุทธ ลาสงยาง. (2557). ความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของแรงงานในระบบในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 7(1), 122-144.

เสกสรร สายสีสอด และคณะ. (2564). การศึกษาพฤติกรรมการดำรงชีวิต (Lifestyles) และความพึงพอใจในการดำรงชีวิตของกลุ่ม LGBTQ+ ในจังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิทยาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*. 3(1), 1-16.

องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย. (2564). ทำความเข้าใจ "กลุ่มคนข้ามเพศ" พบในอดีตอายุสั้น -ป่วยโรคซึมเศร้าสูง. สืบค้นจาก <https://news.thaipbs.or.th/content/310779>

Leighton, M. B. (2013, abstract). *Trans women and aging: A qualitative study*. Master's Theses and Capstones. 791. Master of Science: University of New Hampshire.

Pravattiyagul, J. 2018. Abstract. Street and State Discrimination: Thai Transgender Women in Europe. Master Thesis: Utrecht University and University of Hamburg.